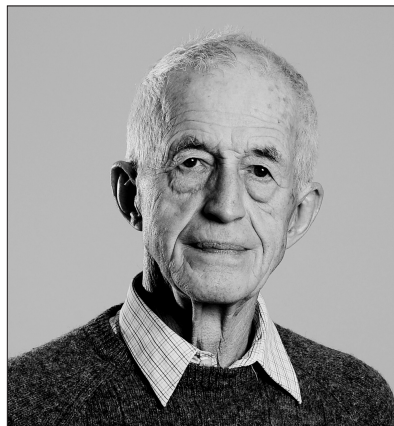

Michal Illner oslavil 85. narozeniny

V květnu letošního roku oslavil JUDr. Michal Illner svoje již osmdesáté páté narozeniny. Narodil se 19. května roku 1934 v Praze, svoje dětství a mládí strávil na pražských Královských Vinohradech, které lze označit za pražskou čtvrt, v níž tradičně bydleli lidé s vysokým vzděláním včetně mnoha příslušníků české intelektuální elity. Životní dráha Michala Illnera vždy trochu odrážela společenské a intelektuální prostředí, z něhož vzešel, historické a společenské turbulence provázející běh jeho života, jeho vrozená zvědavost a otevřená povaha však spolehlivě zabránily tomu, aby se uzavřel do toho, čemu se dnes říká společenská bublina. Michal Illner vystudoval Akademické gymnázium, které úspěšně dokončil maturitou v roce 1952. Jeho zájem o společnost a její fungování ho při neexistenci akademické sociologie na univerzitní půdě přivedl ke studiu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, jeho zaměření na správní právo mu přitom dalo možnost vyhnout se komunistickou ideologií nejvíce zatíženým právníckým profesím. Po absolvování studia v roce 1956 se systém umístěnek zasloužil o to, že se Michal Illner seznámil s prostředím, které se pražským Královským Vinohradům podobalo jen velmi vzdáleně: dle umístěnky nastoupil jako podnikový právník do vzdáleného Frýdku-Místku. Po letech Michal Illner v rozhovorech vzpomínal, jak velký vliv na jeho uvažování, profesní kariéru i jeho další život měla zkušenost s prostředím a lidmi na Ostravsku, o kterém už dnes všichni víme, že je to „kraj razovity“.

© Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Michal Illner

Když se ovšem v polovině šedesátých let objevila příležitost, jak se vrátit do Prahy, Michal Illner ji využil. Příležitost byla láková především proto, že neznamenal jen změnu pozice z podnikového právníka na Ostravsku na podnikového právníka v Praze, ale dala mu příležitost změnit profesi a zahájit dlouholetou kariéru vědeckého pracovníka. Vyhrál konkurz a v nově zřízeném Sociologickém ústavu ČSAV se zapojil do práce v oddělení metod a technik. Závan svobody na konci šedesátých let mu otevřel dveře k dalším zkušenostem v domácí i zahraniční odborné komunitě. Velký vliv na jeho další profesní rozvoj měla především stáž v Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung v německém Kolíně nad Rýnem, kterou absolvoval v roce 1967, i pobyt na Bureau of Applied Social Research v New Yorku, který ještě stihl na počátku počínající normalizace na

Když se ovšem v polovině šedesátých let objevila příležitost, jak se vrátit do Prahy, Michal Illner ji využil. Příležitost byla láková především proto, že neznamenal jen změnu pozice z podnikového právníka na Ostravsku na podnikového právníka v Praze, ale dala mu příležitost změnit profesi a zahájit dlouholetou kariéru vědeckého pracovníka. Vyhrál konkurz a v nově zřízeném Sociologickém ústavu ČSAV se zapojil do práce v oddělení metod a technik. Závan svobody na konci šedesátých let mu otevřel dveře k dalším zkušenostem v domácí i zahraniční odborné komunitě. Velký vliv na jeho další profesní rozvoj měla především stáž v Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung v německém Kolíně nad Rýnem, kterou absolvoval v roce 1967, i pobyt na Bureau of Applied Social Research v New Yorku, který ještě stihl na počátku počínající normalizace na

přelomu let 1969 a 1970. Po návratu z New Yorku na něj ovšem udeřila normalizace v plné síle. Jako nestraníků se zahraničními zkušenostmi se zdál být politicky nespolehlivý a nebyl proto připuštěn k obhajobě své již napsané dizertační práce. Jeho znalosti sociálních indikátorů se ovšem normalizačním soudruhům zdály prakticky využitelné, nebyl proto ze Sociologického ústavu, který mezitím ztratil samostatnost a byl přičleněn pod Filosofický ústav, propuštěn, ale bylo mu umožněno dále vědecky pracovat. Výsledkem této výzkumné práce bylo publikování knihy *Sociální ukazatele* (Praha: Svoboda 1980, spolu s M. Foretem) a navázání dlouholeté spolupráce s demografy a sociálními geografi, kteří se, podobně jako on, zabývali „politicky neutrálními tématy“, při jejichž výzkumu nemuseli řešit dilemata, jak dělat v socialistickém Československu kvalitní společenskou vědu a zároveň se nekompromitovat s vládnoucím normalizačním režimem.

Pád komunistického režimu Michal Illner přivítal s velkou radostí, protože mu dal možnost dělat výzkum bez politického reglementování, zároveň mu otevřel příležitost, aby se zapojil do obnovy znovu osamostatněného Sociologického ústavu. Stal se zprvu zástupcem ředitele ústavu, od roku 1993 pak byl jmenován ředitelem ústavu, kteroužto funkci zastával po dvě následující volební období. Navzdory jeho vytížení administrativními a manažerskými povinnostmi mu v devadesátých letech probíhající politická a ekonomická transformace dala příležitost využít jeho profesionální zkušenosti i v badatelské oblasti. Spojil dobré znalosti správního práva a sociálních indikátorů s dlouholetými pracovními kontakty se sociálními geografi a soustředil svůj odborný zájem na téma stojící v průsečíku výše zmíněného, totiž studium politické decentralizace a transformace na lokální úrovni. Výsledkem tohoto úsilí bylo napsání mnoha publikací, z nichž se posléze nejznámější a nejcitovanější staly kapitola „Territorial Decentralization: An Obstacle to Democratic Reform in Central and Eastern Europe“, jež byla součástí mezinárodní kolektivní monografie *The Transfer of Power: Decentralization in Central and Eastern Europe* (J. D. Kimball (ed.). Local Government and Public Service Reform Initiative 1999) zobecňující léta zkušenosti s výzkumem transformace veřejné správy, a kniha *Local Democracy in Post-communist Europe* (H. Baldersheim, M. Illner, H. Wollmann (eds.). VS Verlag für Sozialwissenschaften 2003) zabývající se rodící se lokální demokracií v postkomunistických zemích.

Michal Illner se stal akceptovaným a platným členem mezinárodní i domácí vědecké komunity. Stal se členem Standing Committee for the Social Sciences Evropské nadace pro vědu, členem Board of Research Committee 05 „Comparative studies in local government and politics“ mezinárodní politologické asociace IPSA, předsedou Podborové komise sociologie a členem Oborové komise společenských věd Grantové agentury ČR, členem hlavního výboru Masarykovy české sociologické společnosti nebo členem Vědecké rady Akademie věd ČR. Během celého tohoto období Michal Illner zároveň věnoval čas studentům – učil základy sociologie studenty sociální geografie na Přírodovědecké fakultě UK a sociologii sídel a sociologii města na Fakultě sociálních věd UK. Vedl nespočet bakalářských, diplomových i dizertačních prací.

Po odchodu z pozice ředitele Sociologického ústavu AV ČR zůstal i nadále jeho aktivním pracovníkem. Zatímco někteří seniorní vědečtí pracovníci mají problémy s opouštěním svých pozic a mají proto tendenci si svoje komparativní výhody uchovávat jen pro sebe v zájmu posílení své významnosti na pracovišti, Michal Illner se naopak systematicky snažil předávat svoje zkušenosti a kontakty mladším kolegům a kolegyním, pomáhat jim nejen odbornou radou, ale i pomocí v zapojování do mezinárodních vědeckých sítí či psáním doporučujících referencí pro ty, kteří měli zájem se rozvíjet během zahraničních stáží a pobytů. My, kteří jsme měli tu příležitost s ním v profesionálním i lidském kontaktu strávit mnoho času, mu do dalších let přejeme zdraví, hodně životního optimismu a spokojenosti v osobním i rodinném životě.

Tomáš Kostecký